

İskender Bayhan

İstanbul Milletvekili

Emek Partisi Genel Başkan Yardımcısı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin tarafından Anayasanın 98, TBMM İç Tüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. **30.07.2026**

İskender BAYHAN

İstanbul Milletvekili

İstanbul Valiliğinin, Vali Davut Gül imzasıyla 22 Nisan 2026 tarihinde 39 ilçe kaymakamlığına ve ilgili kurumlara gönderdiği yazıda, yeni yapılacak okul ve eğitim kurumlarında cuma namazının kılınmasına imkân sağlayacak kapasitede mescitlerin planlanması, mevcut okullardaki uygun alanların ise "cuma mescidi" olarak düzenlenmesi istenmiştir. Yaklaşık üç ay sonra basına yansıyan yazıda, öğrencilerin ibadetlerini güvenli biçimde yerine getirmeleri, ibadet amacıyla okul dışına çıkışların azaltılması ve eğitim-öğretimin aksamadan sürdürülmesi amaç gösterilmiştir.

Anılan yönetmelik hükümleri eğitim kurumlarında uygun bir mekânda mescit açılmasını düzenlemektedir. Valilik yazısı ise bu hükmü, yeni yapılacak okullarda cuma namazının toplu biçimde kılınmasına yetecek kapasitenin esas alınması ve mevcut okullardaki alanların "cuma mescidi"ne dönüştürülmesi yönünde genişletmektedir. Ancak, belirli bir ibadetin okulun fiziki planlamasında ve gündelik yaşamında merkezi bir unsur hâline getirilmesi, kamusal eğitimin dinî esaslar doğrultusunda biçimlendirilmesi anlamına gelmektedir. Bilimsel eğitim, yalnızca müfredatta fen bilimlerine daha fazla yer verilmesi demek değildir. Eğitim süreçlerinin akla, eleştirel düşünceye, bilimsel yöneme, çocuğun üstün yararına ve pedagojik bilgiye dayanması demektir. Dinler ve inançlar bilimsel ve tarihsel bilginin konusu olabilir; ancak belirli bir dinî pratiğin okul yaşamını belirleyen norm hâline getirilmesi bilimsel eğitim ilkesiyle bağdaşmaz. İstanbul Valiliğinin talimatı hazırlanırken eğitim bilimcilerden, çocuk gelişimi uzmanlarından, psikolojik danışmanlardan, öğretmenlerden ve eğitim sendikalarından görüş alındığına ilişkin herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Cuma namazının okul içinde toplu olarak düzenlenmesi, yalnızca bir mekân tahsis meselesi değildir. Uygulama; cuma günkü ders saatlerinin, teneffüslerin, yoklamanın,

öğretmen nöbetlerinin, okul giriş ve çıkışlarının, öğrenci güvenliğinin, temizlik hizmetlerinin ve ortak alan kullanımının yeniden düzenlenmesini gerektirecektir. İbadete katılan ve katılmayan öğrencilerin okul içinde görünür biçimde ayrıştırılması; ibadete katılmayan çocukların inançlarını açıklamak zorunda kalmasına, dışlanmasına veya gözetimsiz bırakılmasına yol açabilecektir.

İstanbul Valiliğinin talimatı tekil ve münferit bir uygulama değildir. 2017 yılında yeni açılacak eğitim kurumlarında mescit bulunmasına yönelik düzenleme yapılmış; İnsan Vakfı tarafından yürütülen "Mescitsiz Okul Kalmasın" projesi 2018 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanmış; 2023 yılında yapılan yönetmelik değişikliğiyle okul öncesi ve ilköğretim kurumlarında mescit açılması zorunlu hâle getirilmiştir. İstanbul Valiliğinin talimatı, Millî Eğitim Bakanlığının uzun süredir izlediği laik ve bilimsel eğitimi tasfiye etme politikasından bağımsız değildir. ÇEDES kapsamında Diyanet personelinin "manevi danışman" sıfatıyla okullara girmesi, dinî vakıf ve derneklerle yapılan protokoller, okul öncesinden başlayarak dinî içeriklerin yaygınlaştırılması ve okul mekânlarının ibadet esaslarına göre düzenlenmesi aynı politikanın parçalarıdır. Eğitim hizmetinin bilimsel, kamusal ve pedagojik niteliği zayıflatılırken dinî kurum ve yapıların eğitim alanındaki yetki ve etkisi sürekli genişletilmektedir.

Özel okul, özel ders, güvenli eğitim alanı, sağlıklı beslenme ve kültür-sanat olanaklarına erişemeyen emekçi ailelerin çocukları, niteliksizleştirilen kamusal eğitimin sonuçlarına daha fazla maruz kalmaktadır. Emekçi ailelerin çocuklarının eğitim gördüğü okullarda laboratuvar, kütüphane, atölye, spor salonu, yemekhane ve rehberlik servisi için yer ve kaynak bulunamazken mevcut alanların mescide dönüştürülmesi, eğitimdeki eşitsizlikleri daha da büyütecektir. Daraltılan her derslik, kapatılan her atölye ve başka bir amaca tahsis edilen her ortak alan en fazla emekçi ailelerin çocuklarının eğitim hakkından eksiltilecektir.

Millî Eğitim Bakanlığı bir yandan okulların temizlik, bakım, beslenme ve personel ihtiyacını velilerin ve okul-aile birliklerinin üzerine bırakmakta; bir öğün ücretsiz okul yemeğini kaynak yetersizliği gerekçesiyle uygulamamaktadır. Diğer yandan okul alanlarını toplu ibadete göre dönüştürmek ve bu uygulama için fiziki kapasite, personel ve bütçe oluşturmak istemektedir. Eğitimin piyasalaştırılması ile dinselleştirilmesi, parasız, bilimsel ve demokratik eğitim hakkını birlikte aşındırmaktadır. Öğrencilerin eğitimden kopmasına ve eğitim-öğretimin aksamasına yol açan temel sorunlar; derinleşen yoksulluk, beslenme ve barınma sorunları, ulaşım giderleri ve çocukların aile bütçesine katkıda bulunmak için çalışmak zorunda kalmasıdır. Birçok öğrenci eğitime çalışarak devam etmeye uğraşırken, MESEM kapsamında çocuklar bizzat Millî Eğitim Bakanlığının eliyle işyerlerine gönderilmekte; ucuz iş gücü hâline getirilmekte ve iş cinayetleriyle karşı karşıya bırakılmaktadır. Çocukların okuldaki eğitimden ve yaşamdan kopmasına yol açan bu koşullar karşısında etkili önlemler almayanların, mescit düzenlemesini "öğrenci güvenliği" gerekçesiyle savunması kabul edilemez.

Bu bağlamda;

1. İstanbul Valiliğinin 22 Nisan 2026 tarihli yazısı Bakanlığınızın bilgisi, talebi, yönlendirmesi veya onayı doğrultusunda mı hazırlanmıştır? Yazının hazırlanması öncesinde Bakanlığınız ile İstanbul Valiliği arasında yapılan yazışmalar, toplantılar,

değerlendirmeler ve görüşler nelerdir? Söz konusu belgeleri kamuoyuyla paylaşacak mısınız?

2. Yönetmeliklerde yer alan “uygun mekânda mescit” hükmünün, bütün mevcut okullarda cuma namazına uygun kapasitede toplu ibadet alanları oluşturulması biçiminde genişletilmesinin açık hukuki dayanağı nedir? Bir valiliğin Bakanlık yönetmeliklerinin kapsamını genişleterek okulun fiziki yapısı ve günlük işleyişi hakkında genel ve bağlayıcı bir talimat verme yetkisi bulunmakta mıdır?

3. Valilik yazısında öğrencilerin ibadet amacıyla okul dışına çıkmasının azaltılmasının hedeflendiği belirtilmiştir. İstanbul’da son üç eğitim öğretim yılında cuma namazına gitmek amacıyla okuldaki ayrılan öğrenci sayısı kaçtır? Bu gerekçeyle meydana gelmiş kaç güvenlik olayı, devamsızlık kaydı veya eğitim-öğretim aksaması bulunmaktadır? Talimat hangi somut veriler ve ihtiyaç analizi üzerine hazırlanmıştır?

4. Mevcut okullarda hangi alanların mescide dönüştürülmesi planlanmaktadır? Dersliklerin, laboratuvarların, kütüphanelerin, rehberlik servislerinin, destek eğitim odalarının, müzik ve resim atölyelerinin, spor salonlarının, yemekhanelerin, çok amaçlı salonların veya öğretmen odalarının bu amaçla daraltılmaması ya da kapatılmaması için hangi bağlayıcı güvenceler getirilmiştir?

5. “Cuma namazına uygun kapasite” hangi ölçütlere göre belirlenecektir? Bu belirleme yapılırken öğrencilerin veya eğitim emekçilerinin dinî inançları, mezhepleri ya da ibadete katılma eğilimleri hakkında anket, liste veya başka bir veri toplama işlemi yapılmış mıdır? Kişilerin dinî inançlarına ilişkin özel nitelikli kişisel verilerin toplanmasını ve işlenmesini engelleyecek hangi tedbirler alınmıştır?

6. Yeni mescitlerin yapımı, mevcut alanların dönüştürülmesi, abdesthane kurulması, tefrişat, bakım, temizlik, ısınma, güvenlik ve personel giderleri için öngörülen toplam bütçe nedir? Bu giderler Bakanlık, İstanbul Valiliği, okul-aile birlikleri, veliler, belediyeler, vakıflar, dernekler veya dinî kuruluşlardan hangileri tarafından karşılanacaktır? Velilerden herhangi bir ad altında para veya malzeme talep edilecek midir?

7. Mescitlerin yapımı, tefrişi veya işletilmesi konusunda Diyanet İşleri Başkanlığı, İnsan Vakfı ya da başka vakıf, dernek, cemaat ve dinî kuruluşlarla imzalanmış veya imzalanması planlanan herhangi bir protokol bulunmakta mıdır? Bulunuyorsa bu kuruluşların adları, üstlenecekleri görevler ve kullanacakları kamu kaynakları nelerdir?

8. Okullarda cuma namazını kimler kıldıracaktır? Diyanet İşleri Başkanlığı personeli, müftülük görevlileri, ÇEDES kapsamında görevlendirilen kişiler, öğretmenler, okul yöneticileri veya öğrenciler bu amaçla görevlendirilecek midir? Görevlendirilecek kişilerin hukuki statüsü, sorumluluğu ve ücretlendirilmesi nasıl belirlenecektir? Hutbe ve diğer dinî içerikler hangi kurum tarafından hazırlanacak ve denetlenecektir?

9. Öğrencilerin cuma namazına katılıp katılmadığının tespit edilmesini, bu konuda yoklama veya liste tutulmasını, öğrencilere ve velilere inançları hakkında soru yöneltmesini ve öğrencilerin idari, toplumsal, ailesel veya akran baskısına maruz bırakılmasını engelleyecek hangi somut ve denetlenebilir tedbirler alınacaktır? Reşit olmayan öğrencilerin katılımında veli izni ve çocuğun özgür iradesi nasıl aranacaktır?

10. Talimat hazırlanırken eğitim sendikalarının, okul aile birliklerinin, veli örgütlerinin, çocuk gelişimi uzmanlarının, rehber öğretmenlerin veya öğrencilerin görüşü alınmış mıdır? Uygulama nedeniyle baskı, ayrımcılık, fişleme ya da hak ihlali yaşandığını düşünen öğrenci, veli ve eğitim emekçilerinin başvurabileceği bağımsız ve güvenli bir şikâyet mekanizması kurulacak mıdır?

11. İstanbul dışındaki valiliklere veya il millî eğitim müdürlüklerine cuma mescitleri oluşturulması konusunda Bakanlığınız tarafından gönderilmiş yazı, genelge veya talimat bulunmakta mıdır? Ülke genelinde benzer bir uygulamanın yaygınlaştırılması planlanmakta mıdır?

12. Çocuklara bir öğün ücretsiz ve sağlıklı yemek, temiz içme suyu, yeterli derslik, güvenli okul binası, kütüphane, laboratuvar, sanat ve spor alanı sağlanmazken kamu kaynaklarını toplu ibadet organizasyonuna ayıran bu talimatın geri çekilmesi için işlem yapacak mısınız? Okulların fiziki imkânlarını laik, bilimsel, eşit, parasız ve nitelikli eğitim hakkı doğrultusunda kullanmak üzere yeni bir düzenleme yapacak mısınız?

13. Öğrencilerin eğitimden kopmasına ve eğitim-öğretimin aksamasına yol açan yoksulluk, açlık, ulaşım ve barınma sorunları ile eğitimine devam ederken çalışmak zorunda kalan çocuklara ilişkin Bakanlığınızın elindeki veriler nelerdir? MESEM kapsamında işyerlerine gönderilen çocukların eğitim hakkını ve can güvenliğini korumak için hangi önlemler alınmıştır? Çocukların çalışırken yaralanması ve yaşamını yitirmesi, Bakanlığınız açısından mescit amacıyla okul dışına çıkmalarından daha öncelikli bir eğitim ve güvenlik sorunu değil midir?